

nen voldoen, zakje, om den dinstrooide, te staaltjes van rekt toch wel het verhaalde. met een boek sch vissehers- landleven en den Zeeuw- liet minder is is een vlot aan een lichte

an Jo Ijpma: jnt in de stad, heeft onlangs waarin de ge- ik een belang- beter beschre- aardige spel- is.

onzer beste ts die van hem deren kijk op nt, eenvoudig e kunnen uit- a zwakzinnige ing geteekend. ren alle, het kere karakte- schetsen over eeval.

toep het leven bedoelt klein- rondraaiende ang aan het van hooger en waar de kleine s geheel is de eden van het nemen.

gevoelig te r bij het over- . Haar schets naar het komt eel anders is, ine schets, die oet allereerst leeren op het

vertelling van de benoeming tot een ingrij- nkel en haal- hand, als ge- worden om bek van Worp enorme wroe- stst. Men moet ten.

zorgd en met ukje van Ign. de rusteloze r alles wordt gehouden van weinig inhoud, e eenvoud er- is de novelle htige, dikwijls ed kan dragen. het stuk, dat Geestig is de

ik vinden wij reenting. Deut. y is ook, dat cht ik sta, in het volk des dragers. Deut. i Heeren, zoo- ik stel mij de ig uit een ge- am reeds op. E. 6)

er merkwaar- een tijd van legd voor een van het tien- te de vruchten i het Rijk van rst gegeven. 7) urdig contrast ren weet hij, als het andere and geleisterd eut. 11:16).

zijn verzoeking in t dit boek heeft a. 4:1-11, Deut.

ein Name „mein dass der Kampf er geübt wurde“.

i en Achab vgl. Hellige Erve, II. bos, Gods Woord

rake karakteristiek van de Joodsche mentaliteit, die Van Eerbeek in een paar bladzijden weet te tekenen. Dit korte slot verraadt de meesterhand.

Er zou van alle bijdragen misschien meer goeds kunnen gezegd worden, dan hier is gedaan. Alle stukken leest men zonder verveling, maar erg veel blijft er niet van hangen, op enkele uitzonderingen na. Over het geheel een middelmatig-goede verzameling, die weer duidelijk illustreert, hoe moeilijk het is een bundel werkelijk goede kort-verhalen te geven.

Gron.

H. S.

III ZIELKUNDE III

Geloof en Verbeelding.

IV.

Tot dusver vonden wij dit onderscheid tusschen geloof en phantasie, dat het geloof een functie of werking is omtrent Gods openbaring, terwijl verbeeldingen alleen inhouden zijn van ons denken. Deze onderscheiding is van het hoogste gewicht voor het bevindelijk leven van de geloovigen. Verbeeldingen toch nemen licht het karakter aan van goddelijke openbaringen, die geloof vereischen. Maar dat zijn ze niet, want zij missen de onfeilbare leiding van den Heiligen Geest, die de profeten, apostelen en evangelisten heeft geleid bij de samenstelling van de Heilige Schrift. Ook zijn ze geen valsche openbaringen, zooals bij de Heidenen voorkomen en die door Satan worden opgewekt. Toch zijn verbeeldingen niet waardeloos voor het geloofsleven, want daardoor kunnen goddelijke waarheden onder een bepaald gezichtspunt (aspect) tot ons komen.

De vraag dringt zich hierbij aan ons op: Hoe moet de Christ-geloovige de verbeeldingsinhouden recht gebruiken?

Het oordeel over goed en kwaad komt alleen aan God toe, krachtens zijn souvereiniteit. Het door de zonde verduisterd verstand kan daarover geen licht verspreiden. Wel het in den wedergeborene geheiligd verstand, dat door Christus met Zijn Woord en Geest geleid wordt, doch in deze bedee-ling is dit oordeel nog afhankelijk van den strijd tusschen vleesch en geest. Wanneer dus onze phantasie een inhoud ontvangt, die waarheidskarakter bezit en ons gevoel streelt, moet toch altijd biddend het oordeel Gods daarover geraadpleegd worden. Dit vergeten zij die na zulk een beleving of gezicht of op het gemoed gebonden belofte terstond daarmee de breede veertien opgaan, zeggende: ik heb iets van den Heere ontvangen, en dat zal ik nu eens vertellen. Ze meenen dat Psalm 66:8 berijmt hun daartoe het recht geeft, doch de leespsalm geeft aan, dat het daar gaat over gebedsverhooring na uitredding uit lijden van den dichter en zijn volk.

Verstandige christenen hebben hieraan nooit meegedaan, maar hebben gewacht totdat hun bevinding door God nader bevestigd werd. Als wijlen president S. J. P. Kruger iets had, was hij gewoon te zeggen: „Ik heb iets gezien of gehoord of ervaren, maar ik weet nog niet of het van den Heere is of van den duivel, die als een engel des lichts mij dingen voorspiegelt.“ Een godvreezend leeraar kreeg iets bij den Doop van zijn derden zoon, doch zweeg daarover tot op den dag, dat

Maar de werkelijkheid laat het heel anders zien. Israël valt van den Heere af. De Baalsdienst is, door het drijven van Izebel, sterk ontwikkeld. En toch is er welvaart. Israël heeft het in tijden niet zoo goed gehad.

Met deze tegenstelling tusschen de waarheid van Gods Woord en de werkelijkheid van zijn dagen is Elia aan het worstelen gegaan. Hij kon deze tegenstelling niet verdragen. Waarheid en werkelijkheid moesten naar zijn gedachte overeenstemmen.

Daarom heeft Elia naar het gebed gegrepen. En in het gebed heeft hij geworsteld om de overeenstemming tusschen waarheid en werkelijkheid. Hij heeft niets anders gedaan, dan den Heere aan Zijn Woord herinneren. Want dat is bidden: Den Heere herinneren aan Zijn Woord.

Dat gebed van Elia beteekende voor Israël een crisis. Elia heeft gebeden tegen de welvaart van Israël. Zijn gebed beteekende een oordeel over zijn volk.

Ik kan mij niet voorstellen, dat Elia dit oordeel over Israël zou hebben durven afbidden, indien hij niet wist, dat dit oordeel vast lag in het Woord des Heeren. Men zou alleen in dit opzicht kunnen spreken van een persoonlijke wensch, dat Elia het inzicht heeft gehad, dat, in verband met het karakter van Baäl als regengod, zulk een straf het meest passend was.

In het geloof, dat de Heere zijn gebed zeker zou hooren, is Elia naar Achab gegaan.⁹⁾

8) Men zou de vraag nog kunnen stellen: wanneer heeft Elia dat gebed gebeden, waarvan Jacobus 5:17 spreekt, vóór of ná zijn komst bij Achab? Op den Karmel bidt hij 7 maal, nadat hij aan Achab regen heeft toegezegd.

hij hem bevestigde in het ambt. Deze voorzichtigheid sproot bij hen voort uit de kennis van hun zondig hart, dat niet te vertrouwen is.

Maar spreekt de wetenschap dan niet van een scheppende verbeelding en zou God zich daarvan soms niet bedienen bij de leiding van de geloovigen? De veronderstelling waarvan deze vraag uitgaat is onjuist. De inhoud van de phantasie is evenals die van de herinnering een reproductie van wat reeds aanwezig was in het bewustzijn. Hierin verschilt de verbeelding van het geheugen, dat haar inhouden ons geheel nieuw toeschijnt, terwijl de herinnering ons zegt: Ja, dat ken ik nog van vroeger.

De geleerde onderzoeker stelt zich vele mogelijkheden klaar voor den geest waarbij de phantasie hem de gevolgen daarvan zoo duidelijk laat zien, dat hij ze kan vergelijken met de werkelijkheid. De meesters in een schaaktournooi zijn gewoonlijk zij die over een sterke phantasie beschikken. De kunstenaar ziet door zijn verbeelding een mogelijkheid om de technische moeilijkheden, waarmee hij heeft te kampen, op te lossen en komt daardoor soms tot een bepaalde uitvinding. Daarbij is hij onderhevig aan stemmingen van het gevoel. Soms ontbreekt de juiste stemming en dan wil niets hem gelukken. Soms ook verkeert hij in de rechte stemming en krijgt hij de ééne inspiratie na de andere, d.w.z. zijn gedachten zijn zoo nieuw, dat het hem is alsof ze van buiten hem zijn toegezonden. De verbeeldingsinhouden zijn dus geen eigen scheppingen, met of zonder de leiding Gods, maar combinaties, nieuwe verbindingen van in onze ziel aanwezige elementen. Het nieuwe daarvan is oorzaak, dat wij kunnen spreken van een stoute, weelderige en grillige phantasie.

Dat nieuwe geeft aan onze voorstellingsinhouden kleur, frisheid en gloed. Maar de grond van dat nieuwe zijn de ervaring, waarneming en reeds aanwezige voorstellingen.

Op dezelfde wijze komen de vertroosting tot stand, die God bij tusschenpoozen de Christ-geloovigen doet genieten.

In zijn „Redelijke Godsdienst“, II, p. 623 onderscheidt W. à Brakel drieërlei gelegenheid, waarbij de vertroosting tot ons komt.

a. Bij een kerkgang, wanneer het gepredikte woord ons raakt.

b. In den slaap, waarin God ons voorkomt met Zijn Woord.

c. In de eenzaamheid thuis of in 't veld, wanneer het hart zoet bewogen wordt door Gods Geest tot tranen-vloeden, tot roepen, tot aankleven, tot verzekeringen en tot blijdschap.

In al deze vertroosting is de Schriftopenbaring Gods het eenige middel, dat het gevoel van verlatenheid opheft. Gewoonlijk gaat daaraan vooraf het worstelen met problemen waarbij allerlei mogelijkheden ons in de gedachten komen. De inhoud van de verbeelding stelt één van de oplossingen, die we bewust of onderbewust reeds ontdekten bij het licht van Gods Woord, in een nieuw daglicht. Dat licht is soms zoo nieuw, dat het ons voorkomt alsof wij het door inspiratie van buitenaf ontvangen hebben. Maar feitelijk was het onze kennis van Gods Woord, die naar aanleiding van het gehoorde in de prediking of de onderbewuste of de bewuste overdenking in nieuw licht verscheen. Deze zielkundige ontleding sluit de werking van den Heiligen Geest niet uit, doch doet juist het tegenovergestelde daarvan, ze is een bevestiging van Zijn werk. Zij die meenen nieuwe openbaringen van God te ontvangen, komen vaak tot geringerschatting van de Woordopen-

Wij zullen met Prof. van Gelderen het wel zoo moeten denken, dat de boodschap aan Achab tot Elia niet kwam als een uitwendige last.⁹⁾ Elia heeft m.i. geen speciale opdracht ontvangen om tot Achab te gaan. Hij is daartoe gedrongen geworden door het Woord des Heeren, zooals dat in de Wet des Heeren tot hem was gekomen. En daarin, dat het Woord des Heeren hem in beweging brengt, toont hij, dat hij een waar profeet is.¹⁰⁾ Het koningschap en het priesterschap worden gevonden in bepaalde geslachten, maar het profetschap komt zoo uit het volk op. Zooals Mozes reeds voorzeggde. Deut. 18:15. Een Profeet uit het midden van u, uit uwe broeders, als mij, zal u de Heere uw God verwekken.

En als Elia door zijn worstelen om de overeenstemming tusschen waarheid en werkelijkheid toonde, dat het hem om de heerschappij van het Woord des Heeren te doen was, toen hij in het gebed een medewerker Gods werd en den Heere aan Zijn Woord hield, toen is de Heere tot Hem gekomen. Elia ontvangt ook speciaal het Woord des Heeren (1 Kon. 17:2). Omdat hij heeft, wordt hem gegeven.

Dat gebed van Elia heeft voor ons uitnemende beteekenis. Allereerst als voorbeeld. Elia is de man van de volharding in 't gebed. (Jac. 5:17).

Maar dan verder ook in 't karakter van 't gebed. 't Gebed gaat niet alleen om mooie dingen. 't Gebed gaat niet alleen om een crisis weg te nemen.

9) a.w., p. 151.

10) Prof. Aalders wijst in zijn: De valsche Profetie in Israël, er op, dat de overeenstemming met de reeds geschonken Godsopenbaring hét criterium is van een waar profeet, p. 179 en 1280.

baring in de Heilige Schrift. En zou nu de Heilige Geest, die de Auteur is van de Schrift, zelf Zijn eigen werk overbodig maken door zich daarbuiten te openbaren? Integendeel, de Heilige Geest leidt ons tot het Woord, en als wij door onze phantasie nieuwe gezichtspunten daarvan verkrijgen, en in dien weg vertroost worden tijdens de verlatenheid; is het Gods Woord, dat het doel.

Deze leiding tot Gods Woord door middel van de phantasie is echter niet onfeilbaar. Er is maar ééne schrede tusschen phantasieeren en liegen. De verbeeldingsinhouden zijn soms booze begeerten, die als met een vernis overgeschilderd in een nieuw licht van schoonheid en waarheid komen te staan. In 't paradijs werd het eten van de verboden vrucht, d.i. de ongehoorzaamheid aan Gods gebod, door de verbeelding met een schoon waas overtoegen, want de vrucht was een lust voor de oogen en begeerlijk om verstandig te maken. Maar toen de zonde eenmaal begaan was, week de bekoring; de schijnwereld van de verbeeldingsinhouden verdween en de mensch stond voor de naakte werkelijkheid van de straf op de zonde bedreigd.

Verboden dingen wekken nog altijd onze nieuwsgierigheid op. Dit komt mede doordat wij ons ongelukkig gevoelen als we ze niet krijgen. Dan gaan we daarover nadenken totdat de verbeelding ze in een nieuw licht stelt en wij de begeerte niet langer kunnen wederstaan en verkeerde wegen inslaan. Kinderen zijn meest nieuwsgierig om alles te weten wat met het ontstaan en de geboorte van den mensch samenhangt. Daarbij komt de prikkeling van de verbeeldingsinhouden, waardoor zij de werkelijkheid overschrijden in hun gedachten. Dan volgen onkuische gebaren, woorden en bewegingen. Het is daarom een eisch van een goede opvoeding om de kinderen zacht aan terug te brengen van den schijn naar de nuchtere werkelijkheid van het leven, zonder hun gezond idealisme te schaden. Wat bij kinderen in 't klein voorkomt, geschiedt bij volwassenen in 't groot. Iemand kan met een gerust geweten verklaren, dat hij altoos kuisch geleefd heeft, en toch schuldig staan aan grove onkuisheid in de verbeeldingsinhouden, waarvoor hij de vergeving van zonden door Jezus' bloed moet inroepen in zijn stil gebed.

Ook in de wetenschap speelt de phantasie tegenwoordig een groote rol. Bij velen hangt hun levens- en wereldbeschouwing samen met de aanvaarding van een souvereine persoonlijkheid. Deze komt volgens hen op uit de verbinding van instructieve ervaringen en gevoelens met denkinhouden. Een hoogtepunt is de schoonheidsontroering, waartoe gevoel en verbeelding medewerken bij de beleving van natuurschoon. Het personalisme onderzoekt alle dingen volgens de methode van invoeling, d.i. het verzingen in het doorleefde van anderen, en de aanschouwing, d.i. het zien van de ziel van binnen uit door de phantasie. De beteekenis van het geloof ligt dan bij de subjectieve geloofservaringen, en niet bij de openbaring van God; die wordt gekend en aanvaard. Zulk een absolute persoonlijkheid bestaat niet, want wij leven door God en door Hem bewegen wij ons en zijn wij. De kern van de persoonlijkheid is een schepping Gods, die gedragen wordt door Gods voorzienig bestel. Haar ontwikkeling is door de zonde in strijd met haar idee, d.i. het doel haar gesteld in Gods raad. Zoo komt het, dat de persoonlijkheid souverein wordt verklaard, heerschende op een troon als een godheid, met gevoel en verbeelding als haar eerste ministers.

Tegenover deze richting staat men machteloos, tenzij men zich onderwerpt aan de woordopen-

't Gebed vraagt om de heerschappij van het Woord Gods in het leven, worstelt om de overeenstemming tusschen waarheid en werkelijkheid. Het kan ook noodig zijn om vóór een crisis te bidden. Om het oordeel Gods af te smeeken.

Dat dit ook voor onzen tijd beteekenis heeft, zien wij in Openbaringen 11. Hier wordt in de twee getuigen, die macht hebben den hemel te sluiten, opdat er geen regen regene in de dagen hunner profeteering, uitdrukkelijk aan Elia herinnerd, aan Elia en Mozes.

De tijd, dat deze getuigen profeteeren, wordt gesteld op 1260 dagen, d.i. 3½ jaar. Dit getal wijst terug op den tijd van de droogte in Elia's dagen (vgl. Jac. 5:17). Tevens wordt er mee aangeduid de heele periode van de Nieuw-testamentische be- deeling.¹¹⁾ Dat er sprake is van dagen geeft wel aan, dat dit getuigenis een voortdurend karakter draagt.

Heel de Nieuw-testamentische tijd draagt dus mede het karakter van Elia's gebed. In dezen tijd van crisis is het wel goed, dat wij dit in herinnering houden. Crisis is niet iets op zichzelf, maar moet beschouwd worden in het licht van het Woord des Heeren. Er kan reden zijn om te bidden voor de ophouding van een crisis. Er kan ook reden zijn om te bidden voor de komst van een crisis. Ook dat gebed heeft de geloovige op de lippen te nemen. Want hij is een mensch van gelijke beweging als Elia.

N.

K. M.

11) Greijdanus, De openbaring des Heeren aan Johannes, Bottenburg, p. 228.